

SADRŽAJ

Prvi deo

Institucije finansijskog tržišta (19)

1. Finansijske berze i finansijsko tržište	20
1.1. Definisanje tržišta	20
1.2. Definisanje finansijskog tržišta	22
1.2.1. Tržište novca.....	23
1.2.2. Tržište kapitala.....	24
1.2.3. Tržište devizama.....	26
1.2.4. Termnsko tržište.....	27
1.2.5. Promptni poslovi na tržištu.....	28
1.3. Institucije finansijskog tržišta	28
1.4. Analiza berzanskih informacija	30
1.4.1. Izvori berzanskih podataka.....	30
1.4.2. Kako se čitanju berzanski indeks (proseci).....	32
1.4.3. Objašnjenje pojma tržišni indeks.....	33
1.4.4. Objašnjenje tržišnih ciklusa – traženje odgovora na pitanje, šta utiče na investiranje?.....	35
1.4.5. Globalni indeks akcija i investiranje na globalnom nivou.....	36
1.4.5.1. Dow Jones Shares Global Index.....	36
1.4.5.2. Indeksi tržišta vlasničkim hartijama od vrednosti – podloga za investiranje na globalnom nivou.....	38
Koje su dobre strane investiranja u inostrane hartije od vrednosti?.....	38
Koji su rizici ulaganja u inostrane hartije od vrednosti?.....	38
Kako se procenjuju i izbegavaju valutni rizici?.....	39
Kako investirati u inostrane hartije od vrednosti?.....	40
1.4.5.3. Indeksi svetskih industrijskih grupacija.....	40
1.5. Vrste berzanskih poslova	41
1.5.1. Promptni poslovi.....	41
1.5.2. Termnski poslovi.....	41
1.5.3. Report - deport.....	42
1.5.4. Hedžing poslovi i špekulacijski poslovi.....	42
1.5.5. Likvidacija berzanskih poslova.....	43
Dan pre prvog dana – rešavanje uslovnih zaključaka.....	44
Prvi dan - likvidacije čvrstih termnskih zaključaka.....	44
Drugi dan – obračun između berzanskih posrednika.....	45
Treći dan – izvršenje zaključaka.....	45
1.6. Berzanska kotacija	46
1.7. Elektronsko tržište akcija	46
1.7.1. Elektronsko tržište velikih kompanija.....	46
Najniža i najviša postignuta cena.....	48
Obim prometa.....	48
Prosečno kretanje cena akcija na berzi.....	48

Najviša, najniža i cena na zatvaranju	48
Prinos u procentima	49
Iznos dividende po akciji	49
Racio cene i čiste dobiti	49
1.7.2. Kotiranje srednjih i tek osnovanih kompanija	49
2. Investicioni fondovi	51
kao institucionalni investitori	51
2.1. Funkcije investicionih fondova	51
2.2. Oblici investicionih fondova	53
2.2.1. Specijalizovani fondovi	53
2.2.2. Privatizacioni investicioni fondovi	53
Besplatna podela (poklon) stanovništvu	53
Model upravljanja vaučerom	55
Problemi kod odlučivanja o ulaganju vaučera	58
2.2.3. Fondovi vlasničkih akcija	60
2.2.4. Fondovi obaveznica	60
2.2.5. Fondovi tržišta novca	60

Drugi deo

Instrumenti portfeljnog menadžmenta (61)

1. Postupak kreiranja finansijskih proizvoda	62
1.1. Polazne osnove u procesu kreiranja finansijskih proizvoda	62
1.2. Definisane hartije od vrednosti	63
1.2.1. Definisane hartije od vrednosti	63
1.2.2. Vrste hartija od vrednosti	65
1.2.3. Kriterijumi podele hartija od vrednosti	65
1.2.4. Definisane cene kapitala	66
2. Menice kao hartije od vrednosti	68
2.1. Definisane menice i menična načela	68
2.1.1. Definisane menice	68
2.1.2. Menična načela	68
2.2. Radnje vezane za sticanje prava i obaveza iz menice	71
2.2.1. Izdavanje menice	71
Sopstvena ili solo menica	71
Vučena ili trasirana menica	72
2.2.2. Prenos ili indosiranje menice	75
2.2.3. Akceptiranje menice	76
2.2.4. Avaliranje menice	76
2.2.5. Menična intervencija	77
2.3. Radnje koje obezbeđuju ostvarenje meničnih prava	77

2.3.1. Podizanje meničnog protesta	77
2.3.2. Menični regres	78
2.4. Eskont menica	79
2.4.1. Pravno-financijski aspekti eskontiranja menica	79
2.4.2. Eskontovanje menica	80
3. Ulaganja u deonice	82
3.1. Pravni aspekti akcija i akcionerstva	82
3.1.1. Pravno definisanje akcija	82
3.1.2. Zasnivanje akcionarstva i oblici privrednih društava kapitala	85
Akcioneri - deoničari	85
Akcionerska prava	86
Trgovačke radnje	87
Ortačka društva	88
Komanditno društvo kapitala	88
Akcionarske društvo kapitala	89
Društvo sa ograničenim jemstvom	90
Ostali pravni oblici	90
3.1.3. Prava i odgovornosti imaoa deonice	91
3.2. Postupak emisije deonica	93
3.2.1. Definisanje pojma deonica	93
3.2.2. Utvrđivanje vrste emisije deonica	95
3.2.3. Priprema i realizacija odluke o emisiji deonica	97
3.2.3.1. Postupak donošenja odluke o emisiji deonica	97
3.2.3.2. Pribavljanje mišljenja ovlaštenog revizora o	99
bonitetu emitenta	99
3.2.3.3. Dobljanje odobrenja Komisije za hartije od vrednosti	99
3.2.3.4. Sastavljanje prospekta za emisiju	101
3.2.3.5. Realizacija odluke o emisiji deonica	101
3.2.4. Utvrđivanje kotacije, poziv za upis i realizacija odluke o deonice	102
3.2.4.1. Utvrđivanje kotacije hartije od vrednosti	102
3.2.4.2. Utvrđivanje sadržaja i oblika deonice	103
3.2.4.3. Objavljivanje poziva za upis i uplatu hartija	104
3.2.4.4. Zahtev za registrovanje emisije	106
3.3. Finansijski aspekti upravljanja deonicama	107
3.3.1. Utvrđivanje učešća u akcionarskom društvu	107
3.3.2. Utvrđivanje vrednosti akcija na berzi	108
Zarada po osnovi dividende	108
Zarada po osnovu cena akcija	109
3.3.3. Prodaja novih akcija	109
Proces emitovanja akcija namenjenih javnosti	110
Strategije privlačenja investitora	111
Sekundarno tržište akcijama	112
3.3.4. Kupovina akcija	112
Institucionalni investitori	113
Strategija investiranja u akcije	113
Investicioni klubovi	113
Način kupovine akcija	114
Berzanski brokeri	114

Klijenti	114
Brokери u berzanskoj sali	115
Brokerski menidžment	115
Diskont-brokerski menidžment	115
Brokери na veliko	116
Brokери izvan berzanske sale	116
Dileri, trgovci i investicione banke	116
3.3.5. Trgovanje akcijama prodajom na prazno	117
3.3.6. Kupovina varanta	119
3.3.7. Kupovina akcija na kredit	119
3.4. Utvrđivanje prava na upravljanje	120
4. Investiranje u obveznice	123
4.1. Definisanje pojma obveznice	123
4.1.1. Definisanje obveznice	123
Vrste obveznica	124
Korporacijske obveznice	125
Obveznice javnog sektora	125
Obveznice finansijskih organizacija	126
4.1.2. Svrha emisije i proces investiranja u obveznicu	126
4.1.2.1. Svet obveznica – sigurna investicija(?)	126
4.1.2.2. Ekonomska svrha emisije i trgovanja obveznicama	127
4.1.3. Odluke u vezi emisije obveznica	129
4.1.3.1. Objasnjenja u vezi s obveznicama	129
Obveznice sa osiguranim sredstvima obezbeđenja	129
Obveznice sa uslovnim obezbeđenjem	130
Inovacijske obveznice	131
4.1.3.2. Postupak donošenja odluke o emisiji obveznica	132
Svrha i namena emisije	132
Iznos emisije	133
Struktura apena i broj obveznica	133
Kamatna stopa	133
Vreme početka i završetka emisije	134
Rok otplate glavnice i plaćanje kamate	134
Način garantovanja	134
Način prenosa	134
Mogućnost zamene	134
Posebne pogodnosti	135
4.1.4. Specifičnosti obveznica organa uprave	135
4.1.4.1. Specifičnosti obveznica lokalnih organa uprave	135
4.1.4.2. Specifičnosti obveznica državnog trezora (centralne banke)	136
4.1.4.3. Obveznice specifičnih namena	137
Otvorena pitanja koja valja raspravljati	137
Preduслови koje valja ispuniti	140
Smisao emisije obveznica posebne namene	141
4.2. Distribucija i trgovanje obveznicama	143
4.2.1. Distribucija obveznica	143
4.2.2. Trgovanje obveznicama na sekundarnom tržištu	143
4.2.2.1. Postupak izračunavanja vrednosti obveznica	143
Kretanje kamatnih stopa	144
Nominalna vrednost obveznice kao pokazatelj isplativosti	146
Prinos od obveznice kao pokazatelj isplativosti	146
Izračunavanje prinosa od obveznice	147

Obveznice zamjenjene međunarodnom tržištu kapitala	148
4.2.2.2. Istraživanje rizika ulaganja u obveznice	148
4.2.3. Formiranje cena obveznica	152
4.2.4. Trgovanje obveznicama	153
Trgovanje obveznicama novih emisija	153
Postupak aukcije	153
Model kupovine obveznica malih investitora	154
Troškovi trgovanja obveznicama	155
5. Ulaganja u fjučerse i opcije	157
5.1. Definisanje fjučersa i opcija i principa igranja	157
5.1.1. Definisanje fjučersa i opcija	157
5.1.2. Principi igre na fjučerse i opcije	158
5.2. Proizvodi i predmeti ugovora na fjučerse i opcije	159
5.2.1. Proizvodi koji su predmet ugovora na fjučerse	160
5.2.1.1. Pristup trgovanju ugovorima na fjučerse	160
5.2.1.2. Postupak trgovine ugovorima na fjučerske	160
5.2.1.2.1. Borzanski postupak trgovine ugovorima na fjučerse	161
5.2.1.2.2. Aktivnosti brokera	162
Otvaranje računa investitora	162
Uplatu početnog depozita	163
Proizimanje mera zaštita od limita	163
Planiranje načina izlazaka sa tržišta	163
Utvrđivanje pretpostavki kojim se smanjuju rizici	164
5.2.2. Definisanje finansijskih derivata	164
5.2.2.1. Hedžeri	165
5.2.2.2. Špekulanti	167
5.2.2.3. Vrste ugovora na fjučersa na finansijskom tržištu	168
5.2.3. Definisanje opcija	169
5.2.3.1. Kupovina opcija	170
5.2.3.2. Prodaja opcija	171
5.2.3.3. Rizici kod kupo-prodaje opcija	172
5.2.3.4. Pravila i dileme kod transakcija opcijama	172
5.3. Funkcionisanje trgovine ugovorima na fjučerse	173
5.3.1. Sistem trgovine fjučerskim derivatima	173
5.3.2. Pretpostavke trgovanja ugovorima o fjučersima	175
Normativno-institucionalne pretpostavke trgovanja	175
ugovorima na fjučerse	175
Postupak trgovanja ugovorima na fjučerse	176
Pravila i sistem trgovanja ugovorima na fjučerse	176
5.3.3. Izveštavanje o trgovanju ugovorima na fjučerse	177
Proizvod	178
Cena	178
Obim trgovanja	179
5.4. Specifičnosti korištenja opcija	179
5.4.1. Standardne karakteristike špekulacija opcijama	180
5.4.2. Špekulacije opcijama kao vrsta osiguranja od rizika	180
5.4.3. Manje nerizične špekulacije opcijama	181
5.4.4. Nestandardne špekulacije opcijama	182
Opcije na indekse na akcije	182

Opcije na valute.....	183
Opcije na kamatne stope.....	183
Opcije na ugovore o fjučersima.....	183
5.4.5. Trgovanje opcijama na indekse akcija i robne fjučerse.....	184
5.4.6. Kotiranje opcija.....	185

Treći deo

Menidžment finansijske institucije (187)

1. Elementi menidžmenta finansijske institucije	188
1.1. Teorija upravljanja.....	188
1.2. Specifičnosti upravljanja marketingom.....	191
finansijskih institucija.....	191
2. Menidžment-planiranje u	193
finansijskoj instituciji.....	193
2.1. Preduzetnička vizija finansijske institucije	194
2.2. Preduzetnička misija finansijske institucije.....	195
2.2.1. Razvoj finansijske institucije	195
2.2.2. Preferencije vlasnika i menidžmenta.....	196
2.2.3. Marketing-okruženje.....	196
2.2.4. Resursi investicione institucije.....	196
2.2.5. Specifična preduzetnička osposobljenost.....	197
2.3. Proces planiranja marketinga finansijske institucije	197
2.4. Definisanje ciljeva i zadataka finansijske institucije.....	198
2.5. Model planiranja marketinga finansijske institucije.....	198
3. Marketing-miks.....	201
finansijske institucije, investicione i	201
poslovne banke	201
3.1. Proces kreiranja marketing-miksa	201
3.1.1. Marketing-miks pozicioniranja finansijske institucije.....	202
3.1.2. Marketing-miks u relationship marketingu.....	205
finansijske institucije	205
4. Specifičnosti planiranja marketing-miksa poslovne banke ..	206
4.1. Definisanje proizvoda i usluga banke	206
4.2. Definisanje politike i strategija cena banke.....	210
4.3. Planiranje kanala distribucije banke	212
4.4. Promotivni miks banke	212
4.4.1. Ciljevi i proces planiranja promocije banke	213
4.4.2. Lična prodaja banke građanima.....	214
4.4.3. Propaganda banke.....	215
4.4.4. Odnosi s javnošću banke.....	216

4.4.5. Determinisane osnovne poruke i izbor medija	216
4.5. Strategija kadrova i marketing-okruženja banke	217
4.5.1. Uloga ljudi u procesu	217
kontroliranja tražnje i pružanja bankarske usluge	217
4.5.2. Uloga uslužnog ambijenta	218
5. Forme marketinškog organizovanja finansijske institucije, investicione i poslovne banke	220
5.1. Pristup organizovanju marketing-aktivnosti	220
5.1.1. Definisavanje problema	220
5.1.2. Sistem podele rada	222
5.1.3. Sistem autoriteta u organizacionoj strukturi	224
5.1.4. Problemi centralizacije i decentralizacije odluka	225
5.1.5. Elementi organizacije za efikasno poslovanje	226
5.2. Kadrovska politika marketing-sektora	227
5.2.1. Proces izbora kadrova	227
5.2.2. Proces vođenja kadrova	229
5.3. Komunikacija kao faktor	230
efikasnosti organizacije i vođenja	230
5.3.1. Procesi komunikacija u organizaciji i vođenju	231
5.3.2. Proces vođenja marketing-sektora finansijske institucije, investicione i poslovne banke	232
5.3.3. Aplikacija organizacije marketinga finansijskih institucija, investicionih i poslovnih banaka	233
6. Marketing-kontrola i revizija finansijske institucije, investicione i poslovne banke	235
6.1. Preduzetnička odlučivanje o finansijskoj funkciji	235
6.1.1. Odnos između finansijske i marketing funkcije preduzetnika	235
6.1.2. Izbor optimalne odluke u funkciji maksimiranja dobiti	237
6.2. Analiza i revizija poslovanja banke	238

Četvrti deo

Portfeljni menadžment (239)

1. Procena stvarne i prometne	240
vrednosti kapitala preduzeća	240
1.1. Utvrđivanje sadašnje vrednosti	240
kapitala preduzeća	240
1.1.1. Diskontovana vrednost	240
1.1.2. Neto sadašnja vrednost	241
1.2. Osuđivanje strategije kratkoročnog i	242

dugoročnog ulaganja kapitala	242
1.2.1. Upravljanje gotovinom	242
Pravila upravljanja i plan gotovine	242
Analiza troškova koji nastaju u vezi s gotovinom	243
Strategije upravljanja gotovinom	244
1.2.2. Ocena finansijskih aspekata ulaganja kapitala	245
Finansijska politika i finansijska sredstva	245
Finansijska ulaganja	246
Finansijska stopa prinosa	247
Maksimiziranje stope prirasta	248
1.2.3. Strategija dugoročnog i kratkoročnog ulaganja kapitala	250
1.2.3.1. Strategija dugoročnog ulaganja kapitala	251
1.2.3.2. Strategija kratkoročnog ulaganja kapitala	251
1.2.3.3. Pravila za kratkoročna i dugoročna ulaganja kapitala	252
1.3. Strategije ulaganja u nabavku materijala	253
1.3.1. MRP-sistem planiranja zaliha	255
1.3.2. ROP-sistem planiranja zaliha	257
1.3.3. Vilsonova formula	257
za izračunavanje optimalnog naloga	257
1.3.4. ABC - sistem	258
1.3.5. Kombinacija sistema	258
1.4. Pristup racionalizaciji investiranju kapitala	259
1.4.1. Racionalizacija investiranja kapitala	259
1.4.2. Pokazatelji racionalizacije kapitala	260
2. Finansijski menadžment i	264
finansijski inženjering	264
2.1. Definisanje finansijskog menadžmenta i	264
finansijskog inženjeringa	264
2.2. Opšti principi sklonosti štednji i sklonosti potrošnji	266
3. Portfeljni menadžment	268
3.1. Analiza sklonosti vlasnika i menadžmenta sa prikazom upravljanja	268
gotovinom	268
3.1.1. Analiza sklonosti vlasnika i menadžmenta	268
3.1.2. Odluka o štednji ili investiranju	270
3.1.3. Preduzetničko odlučivanje o zajmu	272
3.1.3.1. Preduzetnički stav prema riziku - oprez ili hazard?	274
3.1.3.2. Finansijski aspekti imovinske bilanse preduzetnika	275
3.2. Preduzetno optimizacije portfelja	277
3.2.1. Finansijski instrumenti i finansijsko tržište	277
3.2.2. Portfolio hartija od vrednosti	279
Strategija uravnoteženje odnosa između rizika i prihoda	280
Strategija ulaganja zajma sa fiksnom kamatom u različne poslove	281
3.2.3. Merilo rizika ulaganja	281
Ulaganja sa rizikom sa dve komponente	281
Model cene imovine i kapitala	282

Tržišni portfolio u odnosu na portfolio imovine	284
1.1. Metoda neto sadašnje vrednosti kao način vrednovanja ulaganja kapitala u	285
hartije od vrednosti	285
1.1.1. Uloga finansijskog tržišta	285
1.1.2. Vrednovanje ulaganja kapitala u akcije	287
1.1.2.1. Definisanje akcija	287
1.1.2.2. Aktivnosti kod ulaganja u akcije	288
1.1.2.3. Određivanje vrednosti običnih akcija	292
Model diskontovanja dividende	292
Komparativni model - upoređivanje koeficijenta cena : prihod	294
Model diskontovanja gotovinskog toka	294
1.1.3. Vrednovanje ulaganja kapitala u obveznice	295
1.1.3.1. Obeležja dugoročnih obveznica	295
Bak dopisa obveznica	295
Nominalni iznos i kamatna stopa obveznice	296
Pravni emfanta ili investitora obveznica	296
Mali investiranja u obveznice	296
1.1.3.2. Vrste dugoročnih obveznica	297
Korporativne obveznice	297
Obveznice lokalnih organa vlasti	298
Državne dugoročne obveznice	298
1.1.3.3. Cena obveznica	299
Uterivanje vrednosti obveznica	299
Uterivanje cene obveznica	301
Uterivanje prinosa od obveznica	302
1.1.3.4. Ocena ulaganja u obveznice	303
4. Strategijski portfolio kapitala u	305
odnosu na cene i prinose	305
4.1. Cene i prinosi finansijskih instrumenata	305
4.1.1. Sadržajna vrednost	305
Metoda prve kamatne stope	306
Metoda sličnog interesnog računa	306
Pravni formiranja buduće i sadašnje vrednosti	307
4.1.2. Diskontna stopa	309
4.1.3. Stopa prinosa	310
Stopa tekućeg prinosa	310
Stopa prinosa do dopisa	310
Kumulativna stopa prinosa	311
Diskontna stopa prinosa	312
4.1.4. Cena finansijskog instrumenta	312
Cena finansijskog instrumenta sa utvrđenim prinosom	312
Cena finansijskog instrumenta sa periodičnim prinosom	312
Cena amortizacionog finansijskog instrumenta	313
Cena finansijskog instrumenta sa neodređenim prinosom	313
4.2. Analiza prinosa i rizika finansijskih instrumenata	314
4.2.1. Model ulaganja i postupci ocene sklonosti ulaganju	314
4.2.1.1. Ulaganja kapitala sa različitim intenzitetima	314
rizika i veličinama prinosa	314
4.2.1.2. Ocena sklonosti ulaganju	316

4.2.2. Ocena neizvesnosti prema kriterijlu	317
očekivani prinos-rizik	317
4.2.2.1. Preferencije ulagača u odnosu na prinos i rizik	317
4.2.2.2. Sklonost i averzija ulagača prema riziku	318
4.2.2.3. Međuzavisnost prinosa i rizika ulaganja kapitala	319
Očekivana stopa prinosa na ukupan kapital	320
Očekivana stopa prinosa na akcije	320
Beta-rizik na ukupni kapital	321
Beta-rizik na akcije	321
4.2.2.4. Menadžersko odlučivanje	322
u uslovima neizvesnosti primenom matrice isplativnosti	322
Proces donošenja menadžerskih odluka	322
Matrica isplativnosti	323
Ocena rentabilnosti investicije	324
Strategije upotrebe kapitala u preduzeću	325
4.2.2.4. Procena prinosa i anticipiranje rizika	326
4.2.2.4.1. Procena budućeg prinosa	326
4.2.2.4.2. Anticipiranje rizika	329
4.3. Teorijske osnove strategija portfolija i diverzifikacije rizika	331
4.3.1. Teorija portfolija	331
4.3.2. Pristup Izračunavanja rizika portfolija	332
Pozitivno korelisan portfolio	332
Negativno korelisan portfolio	333
4.3.3. Konstruisanje nerizičnog portfolija	334
4.3.4. Merenje rizika i obima portfolija	335
4.3.5. Ocenjivanje cene rizika	336
4.3.5.1. Model cene kapitalne aktive	337
4.3.5.2. Arbitražna teorija cena	339
4.4. Menadžment hartija od vrednosti poslovne banke	340
4.4.1. Upravljanje portfolijom hartija od vrednosti poslovne banke	340
4.4.2. Menadžment optimalne strukture hartija od vrednosti	342
4.4.3. Menadžment portfolijom hartija od vrednosti	342
Procedure menadžmenta portfolija hartija od vrednosti banke	342
Ciljevi i komponente menadžmenta	343
portfolija hartija od vrednosti banke	343
Metode menadžmenta portfolija hartija od vrednosti banke	343
Menadžment strategije portfolija hartija od vrednosti banke	344
4.4.4. Model mobilisanja kreditnih potraživanja poslovne banke - sekuritizacija	345
5. Metode finansijske analize	347
5.1. Du Pont-analiza	347
5.2. Merenje poslovnih efekata i rizika	350
finansijskim leverage-om	350
5.2.1. Poslovni leverage	351
5.2.2. Finansijski leverage	351
5.2.3. Kombinovani leverage	352
5.3. Ocena racionalnosti investiranja kapitala	352
5.3.1. „Pravila„ raspodele dobiti preduzeća	353
5.3.2. Vrste kapitala preduzeća	354
5.3.3. „Pravila„ raspodele kapitala na različite resurse	355
5.3.4. Analiza oblika preduzetnog ulaganja kapitala	356

5.1.4.1. Oblici preduzetnog ulaganja kapitala	356
5.1.4.2. Oblici angažovanja kapitala	357
5.1.4.3. Planiranje i upravljanje materijalom	358
5.4. Pokazatelji racionalizacije kapitala	360
Literatura	364